

מסכת זבחים ל"ה-מ"א

דף ל"ה ע"א

אמר להם רבי יהודה לדבריהם למה פוקקין העזרה אמרו לו שבח הוא לבני אהרן שיהלכו עד ארכובותיהן בדם.

ומשמע שפשוט שהיו פוקקים את העזרה, רק נחלקו בסיבה. והרמב"ם לא הזכיר זה בהלכות קרבן פסח, ותמה השפת אמת מדוע השמיטו הרמב"ם.

ובאמת היא קושיא רק אם נפסוק כרבי יהודה, שאז הפקיקה היא מעיקר הדין כדי להכשיר דם הנשפך, אבל אליבא אליבא דרבנן אין זו כל כך קושיא, שאין זה פרט מהלכות קרבן הפסח, רק דבר שהיו עושים משום ששבח לבני אהרן וכו', ולהראות את ריבוי הפסחים, מה עוד שלא בכל זמן היו הרבה פסחים, כי בשנה הראשונה ליסוד הבית איתא בספר עזרא שהיו שם רק ארבעים אלף איש, וכשתחלקם לחבורות יתכן שלא היו שם אפילו ארבעת אלפים פסחים [אפילו אם היו כולם טהורים]. כך שאין זה דבר המוכרח וקבוע.

אמרו לו שבח הוא לבני אהרן שיהלכו עד ארכובותיהן בדם.

ומה השבח הגדול, אם הענין הוא להראות ריבוי הקרבנות, אין זה שייך לבני אהרן, אלא לעצם הדבר שהיתה העזרה מליאה בדם הקרבנות, וכל מי שהיה עומד שם היה עומד בהכרח בדם. ועוד, שכיון שהיתה העזרה הולכת ומגביהה, בהכרח אלא שעמדו בצד כניסת העזרה עמדו בדם יותר מאלו שעמדו ליד המזבח. ויש לבאר על פי מה דאיתא בפסחים [נ"ז ע"א] תנו רבנן ארבע צווחות צוחה עזרה וכו' ועוד צווחה צא מיכן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד את עצמו ומחלל קדשי שמים דהוה כריך ידיה בשיראי ועביד עבודה. ע"כ. ואף שהיה שם גם ענין של חציצה, לא הקפידו אלא על ענין הבזיון, שלא היה רוצה לנגוע בכשר מחמת שהיה איסטנים, וזה נקרא מבזה קדשי שמים, שאף שזהו טבעו, מכל מקום משום כבוד הקרבן וכבוד מי שציוה עליו היה לו להתגבר על טבעו ולשעבדו לבוראו, וכעין שמצאנו שם להיפך, עוד צווחה העזרה שאו שערים ראשיכם ויכנס ישמעאל בן פיאכי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה, ועוד צווחה העזרה שאו שערים ראשיכם ויכנס יוחנן בן נרבאי תלמידו של פנקאי וימלא כריסו מקדשי שמים אמרו עליו על יוחנן בן נרבאי שהיה אוכל שלש מאות עגלים ושותה

שלש מאות גרבי יין ואוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה. ע"כ. וכל אלו המפורטים שם מעשיהם זה היה עניינם, כבוד הקדשים או להיפך רח"ל, וגם ענין זה של יוחנן בן נרבאי שלא נמצא נותר בעזרה בימיו היה בכלל שהיה מוסר נפשו על הענין הזה, שלא יבואו קדשי שמים לידי בזיון שיהיו נותר.

והנה פשוט שהליכה בדם אינה מתאימה לכל אחד, ובמיוחד לא לאיסטנים, ולכן הוא שבח לבני אהרן דוקא, דלישראלים העומדים בעזרה אין הכרח לעמוד שם, כי מספיק שאחד מבני החבורה שיהיה שם, ואם היו הם מכת ראשונה יתכן שעדיין לא היה שם כל כל הרבה דם, אבל בני אהרן שצריכים לעבוד שם, אין להם דרך להנצל מזה, וזהו שבחם, שהולכים עד ארכובותיהם בדם, כי זהו שבח המקדש והקדשים, ריבוי הקרבנות, ישיבם ה' לנו מהרה.

השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול, ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר, ורבי אליעזר פוסל וכו'.

במשנה מבוארות כמה הלכות יסודיות בהלכות פיגול, באופן שנתפגל הזבח, על אלו חלקים מחלקי הקרבן לא חל שם פיגול לחייב האוכלו כרת, על אלו חלקים מן הקרבן אם חישב לאכלם חוץ לזמנם וכו', לא חל פיגול, ומה שיעור הקרבן לחשוב עליו.

ולהלכה ברמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ד הלכה ח'], ומחשבין על דבר העומד לאיבוד או על דבר העומד לשריפה, המחשב באחת מאותן ארבע העבודות או בכולן, לאכול דבר שאין דרכו לאכילה, או להקטיר דבר שאין דרכו להקטרה, בין במחשבת המקום בין במחשבת הזמן הזבח כשר, כיצד חשב לשתות מדם הזבח, או לאכול מאימוריו, או מן הקומץ ומן הלבונה, בחוץ או למחר, או שחשב להקטיר מבשר הזבח או משיירי המנחה בחוץ או למחר הרי הזבח כשר, וכן אם חשב לאכול או להקטיר מן העור ומן העצמות והגידין והמרק או האלל וכיוצא בהן, בין במחשבת זמן בין במחשבת מקום הזבח כשר, וכן אם חשב לאכול מפרים ושעירים הנשרפין בחוץ או למחר הרי הן כשרים, וכן כל כיוצא בזה.

אמר רבי אלעזר פיגל בזבח נתפגל השליל, בשליל לא נתפגל הזבח.

דהוא דבר אמצעי בין הדברים שהזכרנו לעיל, שיש דברים שאינם מפגלים ואינם מתפגלים, ויש מפגלים ומתפגלים, וזהו דבר אמצעי, שמתפגל ואינו מפגל, וכן ברמב"ם [שם פרק י"ח הלכה כ"ג] אכל מן השליל, או מן השליא, חייב משום פגול ונותר וטמא כאוכל משאר בשר הזבח. והשיג הראב"ד, א"א דוקא בשפגל הזבח נתפגלו הם עמו אבל במחשבת עצמן לא. ע"כ.

וטעם הדבר כתב רש"י, בשליל, ששחט את הזבח ע"מ לאכול מן השליל חוץ לזמנו. לא נתפגל הזבח, קסבר רבי אלעזר שליל גופיה דזיבחה הוא דעובר ירך אמו הוא ומיהו אין מחשבתו מפגלת הזבח דדבר שאין דרכו לאכול הוא דרובא דאינשי לא אכלי ליה, ושליל עצמו לא נתפגל מדקתני מתניתין לאכול שליל או שליא בחוץ לא פיגל. ע"כ. וכן כתב הרמב"ם בפירושו המשנה דהוא מחמת מאיסות, שהוא מאוס אצל בני אדם לאכלם. ולפי זה זו מציאות שיכולה להשתנות, לספי טבעי בני אדם ומנהג המקומות, וזה פלא שדבר כזה יהיה לפי דרכי בני אדם וישתנה לפיהם. אמנם החזון איש ביאר שהחסרון הוא שדבר כזה אין הוא בגדר למשחה, שמצד עצמו אין הוא ראוי לאכילה, ולפי זה יושב הנ"ל, שאף שיאכלהו רוב בני אדם מכל מקום אין הוא בגדר של למשחה וממילא אינו נקרא ראוי לאכלו, אף שמסתמא היו אוכלים אותו, דהרי לא היו מאבדים קדשים בידיהם, וכבר אמרו על כמה דברים בקרבנות שהיו אוכלים אותם כהנים שדעתם יפה, מכל מקום אין הוא בגדר למשחה, והוא חידוש גדול, וכבר דננו בשבועות הקודמים בגדרי למשחה באכילה, וכאן הוא חידוש שמחמת זה אינו נקרא ראוי לאכילה.

ובעצם הענין שמשום דהוי עובר ירך אמו מתפגל מחמת הזבח, נמצא שאם היה ראוי לאכילה היה השליל מפגל את הזבח מדין עובר ירך אמו. ולפי זה משמע שדין עובר ירך אמו הוא שהוא ממש כאבר מאברי האם, אמנם נתבאר בחידושי רבינו חיים הלוי [הלכות עבדים פ"ז ה"ה] דדין עובר ירך אמו הוא רק ליתן את דין האם על העובר ולא להיפך, דז"ל שם, והנה הא דחשוב משחרר חצי הרי לא הזכר בגמרא רק לגבי העובר ולא לגבי האם, וא"כ הרי י"ל דחלוק בזה דין האם מדין העובר, דעובר במעי אמו כיון דאכתי לא נגמר חיותיה וחיותיה תלוי בתר אמו ולא הוי איש בפני עצמו, משום הכי הוא דהוי משחרר חצי, או משום דחשוב חצי איש, או משום דלא הוי כריתות, וגם דגם בדין חלות דין עבדות שבו הוא ג"כ אגב אמו ולהכי הוא דחשוב חצי עבד, משא"כ האם, אף על גב דעובר ירך אמו הוא, אבל מ"מ האם אינה צריכה להעובר כלל, ויש עליה דין עבדות גם בלא העובר, על כן הוי בכלל משחרר כולה, גם אם נימא דעובר ירך אמו הוא. ונראה

ולענין שיעור, [שם הלכה י'] אין אכילה פחותה מכזית, ולא הקטרה פחותה מכזית, לפיכך המחשב לאכול מדבר הראוי לאכילה פחות מכזית או שחשב להקטיר בין במחשבת מקום, הזבח כשר, חשב לאכול כחצי זית בחוץ, ולהקטיר כחצי זית בחוץ, או שחשב לאכול כחצי זית אחר זמן אכילה, ולהקטיר כחצי זית אחר זמן הקטרה, הזבח כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין, ואם הוציאו בלשון אכילה ואמר שיאכל כחצי זית ותאכל האש חצי זית, הרי אלו מצטרפין לשון אכילה אחד הוא, חשב לאכול או להקטיר כחצי זית, וחזר וחשב על חצי זית אחר באותה המחשבה, הרי אלו מצטרפין, חשב לאכול כחצי זית, ושתאכל בהמה או היה כחצי זית, בין במחשבת מקום, בין במחשבת זמן, הרי אלו מצטרפין ששם אכילה אחד הוא, חשב על כזית שיאכלוהו שנים הרי אלו מצטרפין, חשב לאכול כזית ביותר מכדי אכילת פרס הרי זה מצטרף, חשב בשעת זביחה לאכול כחצי זית ובשעת זריקה לאכול כחצי זית הרי אלו מצטרפין בין במחשבת המקום בין במחשבת הזמן, וכן אם חשב על כזית בשעת קבלה ועל כזית בשעת הולכה שארבע העבודות מצטרפות והרי הן כעבודה אחת, חשב להקטיר כחצי זית מן הקומץ וכחצי זית מן הלבונה הרי אלו מצטרפין, שהלבונה עם הקומץ למנחה כאימורין לזבח לפיכך אם חשב להקטיר כזית מן הלבונה חוץ לזמנו הרי זה פגול כמו שנתבאר, אחד המחשב לזרוק דם הזבח כולו בחוץ או למחר, או שחשב לזרוק מקצת דמו בחוץ או למחר, כיון שחשב על כדי הזייה מן הדם פסל.

ומה נקרא לא ראוי לא לאכילה או הקטרה, [שם הלכה ז'] ואלו דברים שאינן ראויין לא לאכילה ולא להקטרה, בשר חטאת הנשרפת, והעור של בהמה כולו חוץ מעור האליה שהוא ראוי לאכילה, אבל המוראה והוא הקרום הדק הדבק בעור ומבדיל בינו ובין הבשר אינו ראוי לאכילה, וכן העצמות והגידים והקרניים והטלפיים, והנוצה של עוף והצפרניים והחרטום שלו וראשי אגפיים וראש הזנב, אפילו מקומות הרכים מכל אלו הדבוקים בבשר שאילו יחתכו מן החי יבצבץ הדם ויצא הואיל ואינן חשובין נקראים דבר שאינו ראוי לאכילה לענין הקרבנות, וכן המרק והתבלין והשליל והשליא וביצת העוף והבשר שפולטתו הסכין בשעת הפשט וישאר מודבק בעור והוא הנקרא אלל, כל אלו אינן חשובין לענין מחשבת הקרבנות והרי הן כדבר שאין ראוי לאכילה.

ולענין חיוב בזבח שנתפגל, [שם פרק י"ח הלכה כ"ב], זבח שנתפגל, או שנותר לאחר זמנו ואכל ממנו, מן העור, או מן המרק, או מן התבלין, או מן האלל, או מן המוראה, מן הגידים ומן הקרניים ומן הטלפיים, מן הצפרניים מן החרטום ומן הנוצה ומביצי העוף, אינו חייב כרת, וכן טמא הגוף שאכל דברים אלו מקרבן כשר אינו חייב כרת, אבל מכין אותו מכת מרדות.

דף ל"ה ע"ב

א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא הכשיר ר"ע אלא בדוקין שבעין, הואיל וכשירים בעופות.

ובפשטות הכונה דהואיל ולא מצאנו מום זה בעופות הרי איננו מום גמור. אמנם לכאורה זה אינו, דהא רש"י כאן מבאר טעם החילוק בין עוף לבהמה וז"ל, אבל דוקין שבעין לא פסלי בהו ואף על גב דמום גמור הוא לא נאמרו מזמין אלא בבהמה דכתיב תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים, מיניה דרשינן תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות הואיל וכשרין בעופות לכתחלה בבהמה אם עלו לא ירדו. ואם כן אכתי צ"ע לבאר הסברא בזה.

ועוד צ"ע אמאי נקט דוקין שבעין, דהואיל ואין תמות וזכרות בעוף, אם כן בכל מום צריך להיות כשר חוץ ממחוסר אבר, ובאמת כך כתבו תוספות. ויש עדיין הרבה מה לבאר בזה, אך אין זה מקומו, ויתבאר אי"ה לקמן [פ"ה ע"ב].

שחטו על מנת להניח את דמו או אימוריו למחר, או להוציאן לחוץ רבי יהודה פוסל, וחכמים מכשירין.

דעת רבי יהודה מבוארת, דכל דבר שאם היה עושהו היה פוסל את הזבח, הרי הוא פוסלו אף באותה מחשבה, וז"ל הרמב"ם בפירוש המשניות, אם חשב שיזרוק הדם למחר או שיקטיר האימורים למחר בלי ספק שזהו חוץ לזמנו ושהזבח פיגול, אבל אם היתה המחשבה שיניח הדם או האימורים ואין דעתו לא לזריקה ולא להקטרה רק שישאר הכל עד מחרת, וכן אם חשב שיוציא חוץ לעזרה בלבד ואין דעתו לא לזריקה בחוץ ולא להקטרה בחוץ, אומרים חכמים הואיל ולא חשב לא לאכלו ולא להקטיר ולא לזרוק לא פסל, ורבי יהודה אומר הואיל ואם הוציא כמו שחשב או אם הניח פסל בלי ספק ג"כ אם חשב על אותו דבר פסול.

ומלשון המשנה מבואר דאף לרבי יהודה אין המחשבה הנ"ל מפגלת, אף במחשבה להניח חוץ לזמנו, אלא רק פוסלת, וכן משמע ברמב"ם הנ"ל.

דף ל"ו ע"א

ועוד, טעמא דרבי יהודה סברא הוא, דתניא, אמר להם רבי יהודה, אי אתם מודים שאם הניחו למחר שהוא פסול אף הישב להניחו למחר פסול. אלא טעמא דרבי יהודה סברא הוא.

ומה היא הסברא, בפשטות היינו דילפינן מפיגול, דכמו דשם המחשבה פוסלת אף שלא עשאה, רק אמרינן דמחשבה כמעשה, אף כאן אמרינן הכי. ורבנן סבירא להו דפיגול הוי גזירת הכתוב וליכא למילף מיניה, ולרבי יהודה גדרי פיגול לענין כרת הוי גזירת הכתוב, אבל עצם פסול מחשבה ילפינן מהתם.

גם יסוד הך דינא דעובר ירך אמו שבכל מקום, אינו רק לענין העובר, דאינו חשוב בלא אמו, ורק ירך אמו הוא דהוי, משא"כ לענין האם, לא שייך כלל לגבי דידה זה דעובר ירך אמו הוא, עיי"ש. ויש ליישב גם את דברי רש"י הנ"ל וגם דברי תוספות דאזיל בהאי שיטתא שלא יסתרו יסוד זה.

והנה כל מה שדברנו היה על פיגול, ויש לדון מה דין השליל לענין נותר וטמא, בדדרך כלל כל אלו כחדא אזלי, ודעת התוספות כאן [ד"ה הא] שאין חייבים עליהם משום נותר וטמא. אמנם בע"א [ד"ה פיגול] כתבון התוספות להיפך, שיש איסור נותר בשליל, ויש באחרונים שכתבו להגיה בדברי התוספות כאן שחייבים עליהם משום פיגול נותר וטמא. אמנם בשיטה מקובצת כאן הביאו בשם רבי פרץ לחלק בין פיגול לנותר וטמא, וביאר החזו"א כשיטתו לעיל את החילוק, דדין נותר שייך רק בדבר שמצוה לאכלו מדין אכילת קדשים וממילא שייך בו איסור נותר, אבל שליל שאינו בשר גמור, הואיל ואין בו דין למשחה, לא שייך בו איסור נותר, אבל פיגול שייך בו כמו שמצאנו בבשר פרים הנשרפים. וכתב עוד לחדש דאף לדברי התוספות אין לאכול את בשר השליל לאחר זמנו, והוא מפורש במסכת תמורה דנאכל לפנינו מן הקלעים ליום ולילה. ויש עוד להאריך בזה ומקומו בסוגיא במסכת תמורה.

וכדעת התוספות הנ"ל מצאנו אף בפירוש המיוחס לראב"ד על תורת כהנים, עיי"ש בטעם שכתב. אמנם הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ח הלכה כ"ג, הובא לעיל] כתב, אכל מן השליל, או מן השליא, חייב משום פגול ונותר וטמא כאוכל משאר בשר הזבח. ע"כ.

והראב"ד שם כתב, א"א דוקא בשפגל הזבח נתפגלו הם עמו אבל במחשבת עצמן לא. ע"כ. והוא תימה, דודאי הרמב"ם לא פליג עליה, דהוא גמרא מפורשת, ומה ראה הראב"ד להוסיף זאת. ובאבן האזל כתב לבאר שבאמת פליג הראב"ד על הרמב"ם, וכוונתו להקשות על הרמב"ם, דהואיל ואין מחשבת עצמם מפגלת את הזבח, אם כן חזינן שאין השליל חלק מן הזבח, ואם כן לא שייך בהם נותר וטמא, וכשיטת תוספות הנ"ל שדוקא פיגול יש בו ולא נותר וטמא. ואף שבסברא הוא דבר נאה ומתקבל, מכל מקום קצת קשה, דדברי הראב"ד סתומים, וכדי להבינם צריך להבין דבר מתוך דבר, ואין דרכו של הראב"ד לסתום אלא לפרש. והכסף משנה שם כתב דהראב"ד לא בא לחילוק אלא לבאר יותר את דברי הרמב"ם, דהואיל וכתב כאוכל משאר בשר הזבח, הרי יש כאן מקום טעות למעיינים שיחשבו דאפשר אף לפגל על ידי מחשבה בהם, ולכך כתב כנ"ל.

ליתן את הניתנין למעלה למטה, למטה למעלה, רבי יהודה לטעמיה, דאמר שלא למקומו נמי מקומו קרינא ביה.

ענין זה דשלא במקומו כמקומו דמי כבר נתבאר בכמה מקומות לעיל במכילתין, ורש"י כאן כתב, רבי יהודה לטעמיה דאמר אפילו יהביה חוץ למקומו לא מיפסיל זיבחה מלרצות וכו'. וכך אמרו לעיל [כ"ז ע"א], נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד, נתן את הניתנין למטה למעלה ואת הניתנין למעלה למטה, ואת הניתנין בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים פסול ואין בו כרת. ובגמרא [ע"ב], אמר שמואל פסול בשר, אבל בעלים נתכפרו; מאי טעמא דאמר קרא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר, כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו בעלים. אי הכי, בשר נמי אמר קרא לכפר, לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר. אלמא קסבר שלא במקומו כמקומו דמי.

וכן פסק שם הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק ב' הלכה י'], דם שמצותו ליתן אותו למעלה מחצי המזבח שנתנו למטה, או שמצותו ליתנו למטה ונתנו למעלה, או שמצותו ליתנו בפנים בהיכל ונתנו על מזבח החיצון, או הניתנין על מזבח החיצון שנתנן לפנים בהיכל, או שנתן דם הניתנין בחוץ על הכבש שלא כנגד היסוד הרי בשר הזבח פסול, ואף על פי כן נתכפרו הבעלים בו כיון שהגיע דם למזבח, אף על פי שהגיע שלא למקומו הרי הוא כמו שהגיע למקומו לכפר, במה דברים אמורים כשהיה זה הזורק כשר לעבודה, אבל אם קבל הכשר ונתן לפסול ונתן הפסול את הניתנין למעלה למטה, ואת הניתנין בפנים בחוץ, ואת הניתנין בחוץ בפנים, או שנתן על הכבש שלא כנגד היסוד, לא נפסל בשר הזבח אם נשאר דם הנפש, אלא יחזור הכשר ויקבל שאר דם הנפש ויזרוק הדם במקומו. ע"כ.

אמנם הרמב"ם פירש כאן בפירוש המשניות דמה שאמרו שרבי יהודה סבירא ליה שלא במקומו כמקומו דמי היינו רק לענין מחשבה, וז"ל הרמב"ם, ואין רבי יהודה חולק על המחשבה בשינוי מקומות נתנת הדם, אבל מודה שלא פסל אע"פ שאם נתן במחשבתו פסול, לפי שדעת רבי יהודה בדם שחוץ למקומו כמקומו הוא, ר"ל שאם חשב על הזריקה במזבח עצמו לא חוץ לעזרה כאילו חשב לזרוקו במקומו וכו'. ע"כ.

והנה מקרא דאמרינן לעיל דשלא במקומו כמקומו דמי ילפינן רק לענין המזבח עצמו, דכל המזבח נחשב כמקומו, והניתנים בחוץ שנתנם בפנים או להיפך, לכאורה אינם בכלל זה. ובאמת מצאנו בזה מחלוקת ראשונים לענין מה נאמרה הלכה זו דשלא במקומו כמקומו, ופשטות לשון המשמע דלעיל משמע דהוא בכל אופן, גם לענין חוץ ופנים, וכן הוא לשון הרמב"ם שהבאנו לעיל, ויש לומר לשיטתו דשם מזבח שינוי, דגם למזבח הפנימי יש שם

מזבח, וממילא שייך בו ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר, ואף שהוא מזבח קטורת, מכל מקום מצינו בו מתן דמים ביום הכפורים.

אמנם הרמב"ם בפירוש המשנה כתב, והניתנין בחוץ הם הקרבנות שזורקים דמן על מזבח החיצון והניתנין בפנים הוא שזורקין דמן על מזבח הפנימי או אל מבית קודש הקודשים. ע"כ. מבואר מדבריו דדין זה של לא במקומו כמקומו שייך אף על דמים שלא ניתנים על המזבח, כגון דם של בין הבדים שנתנו על מזבח החיצון.

אמנם להלכה כתב הרמב"ם [הובא לעיל] או שמצותו ליתנו בפנים בהיכל ונתנו על מזבח החיצון, או הניתנין על מזבח החיצון שנתנן לפנים בהיכל, הרי שדייק וכתב דוקא בהיכל ולא בקודש הקדשים.

וענין זה ארוך ומסועף הוא, וכמו שכתבנו יש בזה כמה וכמה דעות, ורק נגענו קצת בענין, ותן לחכם ויחכם עוד.

ולענין הכפרה דעושה הזריקה שלא במקומה, כתב הרמב"ם הנ"ל בפירוש המשניות, ומה שאמר בכאן פסול ר"ל הבשר, אבל הבעלים מתכפרים, וזה הבשר אינו נאכל לפי שמאחר שהגיע הדם למזבח נתכפרו הבעלים ואם אירע פסול ושינוי בבשר אחר כן אינו מחוסר כפרה. וסמך זה למה שנאמר ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר כיון שהגיע הדם למזבח נתכפרו הבעלים, אמרה לכפרה נתתיו ולא לאכילה, ר"ל אסור לאכול הבשר כשאירע בו שינוי וכו'. ומה שאמר אין בו כרת ר"ל מי שאכל מן הבשר הזה שאירע בזריקת דמו השינוי הזה אינו חייב כרת. הרי שכתב הרמב"ם דטעם איסור אכילת הבשר הוא משום שנעשה בו שינוי, וכל שנעשה בו שינוי אסור לאכול הבשר.

ודנו האחרונים אם מותר להקריב את האימורים, האם גם זה בכלל מה שאמרו שלכפרה נתתיו וכו', ודעת הליקוטי הלכות שבאמת אינו יכול להקטיר את האימורים, וכן דעת רבינו הגר"ז, וכן כתבו כל האחרונים, כל אחד מטעמו והוכחתו.

פרק רביעי

בית שמאי אומרים כל הניתנין על מזבח החיצון שנתן במתנה אחת כיפר, ובחטאת שתי מתנות; ובית הלל אומרים אף חטאת שנתנה מתנה אחת כיפר וכו'.

וברמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק ב' הלכה א'], כל הדמים הניתנין על מזבח החיצון, אם נתן מתנה אחת בלבד כיפר, ואפילו בחטאת מתנה אחת היא העיקר ושאר הארבע מתנות למצוה, שנאמר ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך, שפיכת הדם על המזבח היא העיקר. ע"כ. ומפרשי הרמב"ם טרחו לבאר איך הביא הרמב"ם

עבודות, והביאו בשם רבינו הגר"ז שהוא דין בעבודות הנעשות בהיכל עצמו ולא בשאר עבודות, דהיינו דאין זה פסול בהלכות ההיכל, דאין שם היכל עליו, דאם כן הרי יש פסול בשאר בקרבנות דבעינן שישחטו פתח אהל מועד, וליכא, אלא מכאן שאינו פסול בהיכל אלא דין בעבודות הפנימיות דבעינן שיהיה באהל מועד, ובלא תקרה לאו אהל מועד הוא. אמנם לפי זה הוא הדין בפר כהן משיח ופר העלחם דבר של ציבור, שהם חטאות פנימיות, והרמב"ם הזכירם רק בעבודת יום הכפורים. וצ"ע.

דף מ' ע"ב

בדם שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא, וטבל ולא מספג.

ורמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פרק ה' הלכה ז'], החטאות הנאכלות דמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות המזבח החיצון מחצי מזבח ולמעלה לפי שנאמר בה על קרנות המזבח, וכיצד הוא עושה, כשלוקח הכהן הדם במזרק מוליכו אצל המזבח וטובל אצבעו הימנית הסמוכה לגודל בדם, וסומך באצבעו הגדולה מכאן ובגודל מכאן ומחטא ויורד כנגד חודה של קרן עד שיכלה כל הדם שבאצבעו, וכן הוא עושה בכל קרן וקרן, ואם נתן סמוך לקרן כאמה אחת מכאן או מכאן כפר.

[הלכה ח'] וצריך לטבול אצבעו על כל קרן וקרן, וכשגומר הנתנה על הקרן מקנח אצבעו בשפת המזרק, ואח"כ טובל פעם שניה, ששירי הדם שבאצבעו פסולין ליתן מהן על קרן אחרת.

[הלכה ט'] אין בכל הקרבנות קרבן שטעון הויית דם באצבעו אלא חטאת בלבד שנאמר בה וטבל אצבעו בדם, וצריך שיהיה שם דם כדי טבילה לא שישפג אצבעו מדם.

וכמה דם צריך שיהיה בכלי, מרש"י משמע דבעינן שיהיה שיעור הזיה אחת, וכן לשון הרמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פרק ד' הלכה ח'], וכל הזבחין שקיבל מדמם פחות מכדי הזיה לא נתקדש הדם, וצריך להתכוין לקבל כל הדם, כיצד הוא עושה אוהזו הסימנים בידו ומוציאן עם הורדין לתוך המזרק, ושוחט שנים או רוב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי, ומגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד הדם מעליה אלא מן הצואר, ודם שבסכין מקנחו בשפת המזרק. אמנם רש"י ותוספות כתבו במסכת מנחות דבעינן שיהיה בכלי כדי שיעור כל ההזיות, וכן איתא בפירוש המיוחס לראב"ד בתורת כהנים, והביא ראייה מהא דאמרינן לקמן שלא יספג, ואם צריך שיעור הזיה אחת הרי למדנו זאת מהא דלא יספג.

מקור לדין זה מדכתב דם זבחיך ישפך וכו', דהרי הגמרא למסקנא ילפא ממקום אחר, וכן הוא בפירוש המשניות לרמב"ם שכתב כסוגייתינו זו"ל, בית שמאי אומרים כל הנתנים על מזבח החיצון כו', עוד יתבאר לך בפרק שאחר זה שהקרבנות שזורקים דמן על מזבח החיצון שמהן טעון מתנה אחת ויש מהן טעון שתי מתנות ויש מהן טעון ארבע מתנות כמו שיתבאר, וכל זה למצוה אבל אם נתן מתנה אחת בכל קרבן וקרבן מהן כפר לפי שנאמר ודם זבחיך ישפך על מזבח באיזה צד שיהיה. וחלקו ב"ש וב"ה בחטאות שנכפל בהן ג"פ על קרנות מזבח העולה ומיעוט רבים שנים ויהיו כולם שש מתנות, אמרו ב"ש ד' למצוה וב' לעכב לפי שכל זמן שמוזה מדם החטאת פחות משתי מתנות לא כפר, וב"ה אומרים שבפסוק האחד בלבד מן השלשה שנאמר בחטאת הוא שכתוב בהן קרנות מזבח העולה אני אומר מיעוט קרנות שנים, ושני פסוקי האחרים כתוב בהן קרנות מזבח העולה, ולפיכך יהיה המובן משלשה פסוקים ד' מתנות ג' למצוה ואחת לעכב. ויעלה בדינו מהמחלוקת זו שב"ה שאומרים מתנה אחת הוא העיקר ועליו ראוי לסמוך והשאר למצוה. ולפיכך אם זרק ראשונה כתקנה לא הפסיד הקרבן ואפילו הפסיד המחשבה בהזאה שנייה ומה שאחריה, ואם נתן הראשונה חוץ לזמנה יהיה הקרבן פיגול ואפילו נתן השנייה ומה שאחריה חוץ למקומה, לפי שהשניה ומה שאחריה אינן אלא תשלום המצוה ואינן מתנאי הכפרה הכרח עד שגלך אחר המחשבה בהן, ולדעת בית שמאי שאומרים שתי מתנות הן עיקר בחטאת, אם נתן את הראשונה חוץ לזמנה והשנייה חוץ למקומה אינו פגול לפי שכבר ערב מחשבת הזמן עם מחשבת המקום בשתי הזאות ושניהן יחד עיקר.

ולקמן [פרק י"ז הלכה א'], כל הדמים הניתנין על מזבח החיצון שנתן מהם מתנה ראשונה במחשבה נכונה, ונתן ממתנה שניה ואילך במחשבת שינוי השם או במחשבת המקום או מחשבת הזמן הרי זה כיפר והורצה הקרבן, ואם נתן את הראשונה במחשבת הזמן והשלים המתנות במחשבת המקום, הרי זה פגול, שמתנה ראשונה היא העיקר, אבל כל הדמים הניתנין על מזבח הפנימי, הואיל וכולן מעכבין זה את זה כמו שביארנו, אם נתן אחת מהן שלא כתקנה אלא הפסיד בה המחשבה, אף על פי שנתן כל השאר כתקנה הזבח פסול.

דף מ' ע"א

שאם נפחתה תקרה של היכל לא היה זה.

הרמב"ם הביא הלכה זו בהלכות עבודת יום הכפורים, משמע דהיא הלכה ביום הכפורים דוקא ולא בשאר